

Sirenina stolica

Sju Monk Kid

Prevela
Aleksandra Čabraja

Laguna

Naslov originala

Sue Monk Kidd

THE MERMAID CHAIR

Copyright © Sue Monk Kidd Ltd., 2005

Translation Copyright © 2006 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Posvećeno Skotu Tejloru i Keli Bejuzik Kid,
s mnogo ljubavi*

Zahvalnice

Čast mi je da zahvalim svima koji su omogućili nastanak ove knjige. Počecu od svoje izvanredne lektorke Pamele Dorman. Ne mogu da nađem reči kojima bih mogla da opišem važnost njenog izvanredno obavljenog posla i najtoplije podrške koju je pružila meni i mom delu.

Zahvaljujem svom agentu Dženifer Rudolf Volš. Nijedan pisac ne bi mogao poželeti boljeg savetnika, niti odanijeg pobornika. Najdublju zahvalnost osećam i prema Virdžiniji Barber, izvanrednom agentu, koja je bila sa mnom od početka.

Zahvaljujem svima iz kuće *Viking Penguin*: Suzan Pitersen Kenedi, Kler Feraro, Katrin Kort, Frančeski Belandžer, Polu Bakliju, Liju Batleru, Rakiji Klark, Karolin Kolbern, Triši Konli, Morin Doneli, Džonu Fejganu, Halu Fesendenu, Brusu Gifordsu, Viktoriji Klous, Džudi Pauers, Rozani Sera, Nensi Šepard, Džuli Široiši i Grejs Veras. Hvala i osoblju sjajnog prodajnog odeljenja: Diku Hefernanu, Normanu Lidofskom, Majku Brenanu, Filu Badniku, Meri Margaret Kalahan, Henku Kokrejnu, Fredu Huberu, Timu Mekolu, Patriku Nolanu, Donu Redpatu, Katji Šanon, Glenu Timoniju i Triši Vejenberg.

Veliku zahvalnost dugujem i onima koji su svoje vreme posvetili odgovorima na moja pitanja: Gregu Rajdingeru, za stručno znanje o brodovima i korisne ideje; dr Debori Miling, za ljubavnost s kojom mi je pomagala u vezi sa medicinskim pitanjima u ovoj knjizi; Timu Kariju, koji mi je pomogao da shvatim sve tajne ribarskih mreža; Trenholmu Vokeru, za informacije o propisima u vezi sa očuvanjem prirodne sredine; dr Franku Morisu, koji mi je ljubazno obezbedio prevode sa latinskog.

Ne mogu da zamislim rad na ovoj knjizi bez najdražih prijatelja koji su mi pružili svoju mudrost i podršku: Terija Helviga, Suzan Hal Voker, Kerolin Rivers, Triše Sinot, Kerli Klarka, Lin Rejvenel, Kerol Graf i Done Farmer.

Hvala Džimu Helvigu za prijateljstvo i šale. Hvala Pati Morison za svesrdnu pomoć i odličnu kafu.

Želim da zahvalim i članovima svoje porodice: svojoj kćerki En Kid Tejlor, koja mi je pomagala u istraživanju i čitala svako završeno poglavlje, dajući svoje komentare i ideje za priču. Nema sumnje da je znatno doprinela kvalitetu *Sirenine stolice*. Moj zet Skot Tejlor bio je moj kompjuterski i internet savetnik, i obezbedio mi informacije iz svih oblasti, od bejzbola do račića. Moj sin Bob Kid i snaha Keli Kid svojim su mi optimizmom pružali podršku. Roksi Kid i Ben Tejlor ušli su u moj život dok sam radila na ovoj knjizi i svakodnevno me podsećaju na sve ono što je zaista važno. Moji roditelji Li i Ridli Monk istinski su pobornici moga dela, i ispunili su mi život toplinom i ljubavlju.

Najdublju ljubav i zahvalnost upućujem svom suprugu Senu. Za vreme rada na ovoj knjizi obasipao me je neizmernom ljubavlju, humorom, uvidima, savetima, strpljenjem i izvanrednom kulinarskom veštinom, pri čemu mi je *samo jednom* zapretio da će se uključiti u Grupu za podršku supružnicima pisaca.

Ne volim te kao ružu od soli, topaza,
Il strelu od karanfila, koja vatru stvara:
Volim te ko što se vole one mračne tajne
Što se negde između senki i duše kriju.

Pablo Neruda

Ljubavnici se ne sreću negde na kraju,
oni žive jedno u drugome od samog početka.

Rumi

Usred svog bračnog života, kad sam iznad svega bila Hjuova supruga i majka kćerki Di, jedna od onih jednostavnih žena bez ikakvih želja da preokrenu svet, zaljubila sam se u benediktinskog fratra.

To se dogodilo u zimu i proleće 1988, iako sam tek sada, godinu dana kasnije, sposobna da govorim o tome. Kažu da sve možete da podnesete ako ste u stanju da o tome ispričate priču.

Zovem se Džesi Salivan. Stojim na krmi trajekta i preko Zali-va mužjaka posmatram Ostrvo čaplji, malo ostrvo na kojem sam odrasla blizu obale Južne Karoline. Sa udaljenosti od gotovo kilometar i po liči na mali, zelenosmeđi polumesec. Vetar nosi mirise mog detinjstva, a modra morska pučina presijava se poput svile. Na severozapadu ostrva još ne nazirem toranj manastirske crkve, ali znam da se negde ocrtava na belom popodnevnom nebu.

Čudim se kako sam dobra bila pre nego što sam ga upoznala, kako sam živela krećući se u najmanjem mogućem prostoru, dok mi je dan za danom mirno klizio kroz prste, poput sitnih perlica. Ljudi često ne znaju šta sve nose u sebi. U svojoj četrdeset drugoj godini još nikad nisam bila učinila nešto od čega bi mi samoj zastao dah, i sad pretpostavljam da je to bio deo mog problema – moja trajna nesposobnost da zadivim sebe.

Uveravam vas da mi niko ne sudi strože od mene same. Iza-ovala sam pravu katastrofu. Neki kažu da sam nisko pala; oni su suviše blagi prema meni. Nisam pala – zaronila sam.

Nekad davno, kad smo brat i ja njegovim čamcem plovili kroz mrežu slanah rukavaca na ostrvu, dok sam još bila neobuzdana

devojčica koja je u kosu uplitala špansku travu praveći neverovatne i lude frizure, otac mi je govorio da u vodama oko ostrva žive sirene. Tvrдио je da ih je video iz čamca – jedne ružičaste zore, dok je sunce visilo nad pučinom poput zrele maline. Govorio je da su plivale oko njegovog čamca kao delfini, skakale i ronile.

Verovala sam u sve njegove čudesne priče. „Da li stvarno sede na stenama i češljaju se?“, pitala sam ga, iako oko ostrva nije bilo stena, samo močvara sa rastinjem koje je tokom godine menjalo boju – iz zelene u smeđu, zatim u žutu i ponovo u zelenu – u većitom kružnom toku ostrva, koji je odjekivao i u mome telu.

„Da, sede na stenama i doteruju se“, odgovori otac. „Ali, što je najvažnije, spasavaju ljude. Zato su i plivale oko moga čamca – u slučaju da se prevrne.“

Na kraju ga sirene, ipak, nisu spasle. Ali pitam se jesu li možda spasle *mene*. Jedno znam: sirene su mi se konačno ukazale, u osvit mog života.

One su mi bile uteha. Zbog njih sam potonula raširenih ruku, vukući za sobom čitav svoj život, protivno svim pravilima i očekivanjima, ali je taj skok ipak bio lekovit i neophodan. Kako to drugačije da objasnim? Dok sam padala, odjednom su se pojavile nečije nevidljive, širom otvorene ruke, poput otelotvorenja milosti. Čim sam dotakla pučinu, uhvatile su me i povukle, ne na površinu, već na dno, i tek tada me izvukle iz vode.

Dok se trajekt približava luci, udišem bogatstvo mirisa: miris riba, preplašenih ptica i zeleni dah patuljastih palmi, i već osećam kako priča, poput nekog čudnog morskog stvorenja, izviruje iz vode. Možda će se sada završiti. Možda ću sada oprostiti sebi, a priča će me do kraja života držati u svom zagrljaju.

Kapetan trubom oglašava naš dolazak, a ja mislim: *Da, vraćam se kao žena koja je dotakla dno i ponovo izronila na površinu, koja je želela da pliva, skače i roni poput delfina, koja je samo želela da bude svoja.*

PRVO POGLAVLJE

Sedamnaestog februara 1988. probudio me je čitav niz zvukova: zvonjava telefona na suprotnoj strani kreveta, koja je u 5.04 ujutru mogla donositi samo loše vesti, pljuštanje kiše po našem starom viktorijanskom krovu, mlazevi vode koji su se krišom slivali u podrum, i konačno, tiho pućkanje sa Hjuovih usana, ritma savršeno pravilnog, pa ajde onda: savršeno pravilnog ritma poput metronoma.

Dvadeset godina sam slušala to pućkanje. Čula sam ga čak i kad je budan posle večere sedeo u svojoj kožnoj fotelji i čitao psihijatrijske časopise koji su, poslagani u hrpama, stajali na podu. To je bio ritam mog života.

Telefon je ponovo zazvonio, a ja sam ležala čekajući da se Hju javi, sigurna da je to neko od njegovih pacijenata, verovatno paranoidni šizofreničar koji je sinoć telefonirao ubeđen da ga je CIA zarobila u zgradi istražnog suda u Atlanti.

Kada je zazvonilo treći put, Hju podiže slušalicu. „Da, halo“, reče on promuklim, pospanim glasom.

Okrenula sam se na stranu i pogledala u prozor obasjan slabom, mutnom svetlošću, setivši se da je danas Pepeljava sreda, i osetivši neizbežni talas krivice.

Moj otac je poginuo na Pepeljavu sredu kada mi je bilo devet godina, i na neki neobičan način, koji nije razumeo niko osim mene, to je barem delimično bila i moja krivica.

Čamac se zapalio, kako su nam rekli, zbog eksplozije goriva. Komadi čamca su još nedeljama plutali po vodi, čak i deo krme, na kojem je pisalo *Džes-si*.^{*} Dao mu je ime po meni, ne

^{*} U originalu *Jes-Sea*. *Sea* na engleskom znači more. (Prim. prev.)

po mome bratu Majku ni po mojoj majci, koju je obožavao, već po meni, Džesi.

Zatvorila sam oči i videla plamen i huk narandžaste svetlosti. U jednim čarlstonskim novinama eksploziju su nazvali sumnjivom, a sprovedena je i istraga, premda u njoj ništa nije otkriveno. Sve to smo Majk i ja saznali krišom čitajući isečke iz novina iz fioke majčinog toaletnog stola, čudnog, tajanstvenog mesta gde je čuvala pokidane krunice, stare medaljone i sličice sa likovima svetaca, i figuricu Isusa s polomljenom levom rukom. Nije ni slutila da ćemo se usuditi da preturamo po toj svetoj starudiji.

Otvarala sam to zastrašujuće svetište skoro svakodnevno, duže od godinu dana, i pomno čitala ceo članak, naročito reči: „*Policija smatra da je možda varnica iz njegove lule zapalila gorivo, koje je procurilo.*“

Ja sam mu poklonila tu lulu za Dan očeva. Pre toga nikad nije pušio.

Još bih se, kad god bih pomislila na njega, setila reči „sumnjivo“ i ovog dana, kada se pretvorio u pepeo upravo u trenutku kad su nam svima – meni, Majku i mojoj majci – u crkvi razmazivali pepeo po čelu. Bila je to još jedna ironija u čitavom crnom nizu.

„Da, naravno da se sećam“, govorio je Hju u slušalicu, podsećajući me na telefonski poziv i vraćajući u sumorno jutro. „Da, dobro smo. A kako je tamo?“

Nije zvučalo kao da razgovara sa pacijentom. A bila sam sigurna da nije ni naša kćerka Di. Znala sam to po njegovom zvaničnom tonu. Pitala sam se da li je to neko od njegovih kolega. Ili neko iz bolnice. Povremeno su zvali da se konsultuju s njim oko nekog slučaja, iako se to obično *nije* dešavalo u pet ujutru.

Zbacila sam pokrivač i bosa prišla prozoru da procenim koliko je verovatno da kiša opet poplavi podrum i ugasi lampicu na bojleru. Zurila sam u taj hladni, kapljičasti potop, plavičastu

maglu i ulice natopljene vodom i zadrhtala, zažalivši što nam kuća nije toplija.

Gotovo sam izludela Hjuu zahtevajući da kupimo ovu veliku, nepraktičnu kuću, i premda smo u njoj stanovali već sedam godina, i dalje sam odbijala da je kritikujem. Volela sam njene visoke tavanice i prozore s vitražima. I kulu – bože, volela sam tu kulu. Koliko ih kuća ima? Spiralnim stepenicama stizalo se do mog ateljea, preuređenog potkrovlja na trećem spratu sa kosom tavanicom i svetlarnikom – tako bajkovitim i neobičnim da ga je Di nazvala „Motovilkinim tornjem“. Uvek me je zadirkivala zbog toga. „Hej, mama, kad ćeš spustiti kose?“

Di se samo šalila, ali obe smo znale šta je htela da kaže – da sam postala previše povučena i zatvorena. Previše uštogljena. Prošlog Božića, kada je došla kući, magnetom sam na frižider zalepila karikaturu Garija Larsona, na kojoj je pisalo NAJBO-LJA MAMA NA SVETU. Na njoj su dve krave pasle na predivnoj zelenoj livadi. Jedna je govorila drugoj: „Šta god drugi kažu, ja nisam zadovoljna.“ Želela sam samo da se našalim sa Di.

Setila sam se koliko se Hju smejaao tome. Hju, koji je tumačio ljude kao Roršahove mrlje, ipak u tome nije video ništa značajno. Di je pak dugo stajala pred njom, a zatim me je čudno pogledala. Uopšte se nije nasmejala.

Da budem iskrena, *zaista* sam osećala nekakvu nervozu. Sve je počelo još u jesen – osećaj prolaznosti, odlaganja, napetosti, nedostatak želje da uđem u atelje. Pojavio bi se naglo, kao da je iznikao sa dna mora – neočekivano nezadovoljstvo krave na pašnjaku. Beskonačno preživanje zalogaja.

Tokom zime se taj osećaj pojačao. Videla bih komšinicu kako trči pločnikom ispred kuće i zamišljala kako se priprema za uspon na Kilimandžaro, ili prijateljicu u književnom klubu kako detaljno opisuje svoj bandži skok s mosta u Australiji, ili pak – najgore od svega – televizijsku emisiju o neustrašivoj ženi koja je potpuno sama proputovala kroz grčko plavetnilo, i bila bih sasvim ponesena tom vatrenom rekom krvi / životnih

sokova / vina, života, šta god da je njome teklo. Osećala sam se otuđenom od ogromnog belog sveta, izuzetnih stvari koje su ti ljudi radili – premda, istini za volju, nisam poželela da to sama učinim. Tada još nisam znala ni šta želim, ali sam za tim gorko čeznula.

Tog jutra, stojeći kraj prozora, osetila sam taj isti snažni, tajanstveni nagon, i nisam znala šta da mislim. Činilo se da Hju smatra da je moje stanje, kakvo god bilo, izazvano odlaskom Di na koledž, stereotipnim napuštanjem gnezda i tome slično.

Prošle jeseni, kad smo je smestili u studentski dom univerziteta *Vanderbilt*, Hju i ja smo požurili kući zbog njegovog učešća na Vejverli Haris kancer klasiku, teniskom turniru za koji se spremao celog leta. Tri meseca je, po džordžijskom suncu, odlazio na treninge dvaput nedeljno, sa otmenim *Prins* grafitnim reketom. Tada sam preplakala čitav put od Nešvila do kuće. U mislima sam videla Di kako stoji ispred doma i maše nam dok smo odlazili. Dotakla je oko i grudi, a zatim pokazala na nas – što je činila još od detinjstva. Oko. Srce. Vi. To me je oborilo s nogu. Kad smo stigli kući, uprkos mojim protivljenjima Hju je nazvao svog partnera Skota i zamolio ga da ga zameni na turniru, i ostao kod kuće da sa mnom gleda film. *Oficir i džentlmen*. Uverljivo se pretvarao da mu se film sviđa.

Duboka tuga koju sam toga dana osetila u kolima potrajala je nekoliko nedelja, ali je konačno iščilela. Di mi je *zaista* nedostajala – naravno – ali nisam verovala da je suština *zaista* u tome.

U poslednje vreme Hju me je nagovarao da odem kod doktorke Ilg, jedne od njegovih koleginica-psihijatara. Odbila sam zato što sam čula da drži papagaja u ordinaciji.

Znala sam da će ga to izludeti. To, naravno, nije bio pravi razlog – nemam ništa protiv ljudi koji imaju papagaje, osim što ih drže u malim kavezima. Ali na taj način sam mu stavila do znanja da njegov predlog nisam shvatila ozbiljno. To je bio jedan od retkih slučajeva kada se nisam složila sa njim.

„Ima papagaja, pa šta?“, rekao je. „Dopašće ti se.“ Verovatno bi mi se stvarno dopala. Ali nisam mogla da nateram sebe da odem tako daleko – da zaronim u svoje detinjstvo kao da je supa s rezancima u obliku slova, nadajući se da ću od njih uspeti da sastavim prosvetljujuće rečenice koje će mi razjasniti zašto su stvari takve kakve jesu. U sebi sam se pobunila protiv toga.

Povremeno sam, međutim, u mislima održavala zamišljene seanse sa doktorkom Ilg. Pričala sam joj o svome ocu, a ona je, mrmljajući, zapisivala nešto u blokčić – ali nikad ništa drugo nije radila. Zamišljala sam njenu pticu kao blistavobelog kaka-dua koji sedi na naslonu njene stolice i komentariše, ponavljajući rečenice poput hora u starogrčkim dramama: „Kriviš sebe, kriviš sebe, kriviš sebe.“

Nedavno sam – ni sama ne znam zašto – ispričala Hjuu te zamišljene razgovore sa doktorkom Ilg, čak sam mu rekla i za pticu, a on se nasmešio. „Možda bi trebalo da odeš kod papagaja“, reče on. „Tvoja doktorica Ilg zvuči kao idiot.“

Sada je, na drugom kraju sobe, Hju slušao nekog mrmljajući: „M-hm, m-hm“. Lice mu je poprimilo izraz koji je Di nazivala „značajno namrštenim“ izrazom ozbiljnog i zamišljenog slušaoca u kojem su se svi različiti sadržaji njegovog mozga – Frojd, Jung, Adler, Hornaj, Vinikot – gotovo ogledali na njegovom licu.

Napolju je duvao vetar, i čula sam kako kuća – kao i obično – počinje da „peva“ i to, kako smo u šali govorili, da falšira. Bilo je u njoj vrata koja nisu mogla da se zatvore, prastarih toaleta u kojima ponekad nismo uspevali da pustimo vodu („Klozet opet štrajkuje!“, vikala je Di), a morala sam budno da pazim da Hju ne istrebi veверice koje su stanovale u kaminu u njegovoj radnoj sobi. Ako se razvedemo, govorio je u šali, biće to zbog veверica.

Ali sve sam to volela; *zaista* jesam. Mrzela sam samo poplave u podrumu i promaju zimi. A sad kad je Di otišla u *Vanderbilt*, mrzela sam i pustoš.

Hju sede na svoju stranu kreveta, nasloni laktove na kolena i pogrbi leđa. Rekao je: „Shvatate da je situacija ozbiljna, zar ne? Moraće da popriča sa nekim – mislim, sa pravim psihijatrom.“

Tad sam bila sigurna da je to neki kolega iz bolnice, iako se činilo da ga Hju uči pameti, što nije ličilo na njega.

Kroz prozor sam videla da čitav kraj izgleda potopljen, kao da će se kuće – od kojih su neke zaista bile velike kao Nojeva baraka – svakog časa otkinuti od temelja i zaploviti ulicom. Grozila sam se pomisli da ću morati da izađem po tom haosu, ali sam to ipak nameravala da učinim. Odvešću se do crkve Svetog Marijinog srca u Ulici Pičtri, da mi tamo namažu čelo pepelom. Kad je bila mala, Di je tu crkvu greškom nazvala „*Uplašeno* Marijino srce“.* Nas dve smo je još ponekad tako zvale, i pomislih kako joj to ime sasvim odgovara. Hoću da kažem, ako je Marija tu negde, kao što misle mnogi, uključujući i moju majku, nepokolebljivu katolikinju, možda je njeno srce *zaista* uplašeno. Možda zato što stoji na tom neshvatljivo visokom pijedestalu – Savršena majka, Dobra supruga, Sveopšti uzor savršene ženstvenosti. Verovatno viri s vrha žudeći za merdevinama ili padobranom, bilo čime što bi joj pomoglo da se nekako spusti odatle.

Otkad mi je otac poginuo, nijednom nisam propustila da odem u crkvu na Pepeljavu sredu. Čak ni kad je Di bila beba i kad sam morala da je nosim sa sobom umotanu u debelu čauru od ćebadi, naoružana cuclama i bočicama izmuzenog mleka. Pitala sam se zašto se i dalje čvrsto držim toga rituala – godinu za godinom, u crkvi Svetog Marijinog srca. Sumorno pevušenje sveštenika: „Upamti da si prah, i u prah ćeš se vratiti.“ Mrlja na mom čelu.

Znala sam samo da sam tako celoga života u sebi nosila uspomenu na oca.

Hju ustade. Pitao je: „Hoćete li da joj kažem?“ Pogledao je u mene, a ja odjednom osetih strah. Zamišljala sam sjajni talas

vode kako se valja iza ugla ulice, tamo gde je stara gospođa Vandiver sagradila baštensku kućicu kraj samog prilaznog puta; talas, ne baš visok kao cunami, već blistavi breg koji nadire noseći tu smešnu kućicu, poštanske sandučice, kućice za pse, bandere, grmove azaleja. Čist, razoran udar.

„Za tebe je“, reče Hju. Isprva se nisam ni pomerila, ali on me pozva po imenu. „*Džesi*. Poziv je za tebe.“

Pružio mi je slušalicu, raščupan kao dete, ozbiljan i tmuran, a po prozoru je lila voda, milioni kapi slivali su se na krov.

* Engl.: *sacred* – sveto; *scared* – uplašeno. (Prim. prev.)

DRUGO POGLAVLJE

Posegnula sam za kućnom haljinom, prebačenom preko kreveta. Ogrnuvši je uzela sam telefon, dok je Hju stajao kraj mene, oklevajući. Pokrila sam rukom slušalicu: „Niko nije umro, je li?“

On odmahnu glavom.

„Idi obuci se. Ili se vrati u krevet“, rekoh mu.

„Ne, čekaj...“, reče on, ali ja sam već rekla halo, a on se okrenuo i pošao u kupatilo.

„Sirotnice, budim te u zoru“, reče ženski glas. „Ali znaš, nisam namerno. Toliko sam dugo budna da sam jednostavno već zaboravila koliko je sati.“

„Izvinite“, rekoh. „Ko je to?“

„Bože, kakav sam ja optimista, mislila sam da ćeš me prepoznati. Ovde Kat. Kat sa Ostrva čaplji. Tvoja kuma Kat. Kat koja ti je menjala jebene pelene.“

Automatski sam zažmurila. Kat je oduvek bila najbolja prijateljica moje majke – sitna žena šezdesetih godina u podvrnutim čipkastim soknicama i visokim potpeticama, doterana, ekscentrična stara dama čija se impozantnost topila zajedno sa njenom figurom. Bila je to samo velika i opasna opsena.

Spustih se na krevet, znajući da bi me ona mogla nazvati iz samo jednog razloga. Ovaj priča je morala imati neke veze s mojom majkom, čuvenom ludom Nel Duboa, i sudeći po Hjuovoj reakciji, nije bila nimalo vesela.

Majka je stanovala na Ostrvu čaplji, gde smo nekad živeli kao porodica – rekla bih „obična“ porodica da nismo stanovali kraj samog benediktinskog manastira. Kada vam u neposred-

nom susedstvu stanuje nekoliko desetina benediktinskih fratarra, ne možete reći da živite sasvim „obično“.

Voda je izbacila ostatke očevog čamca na njihovo imanje. Nekoliko fratara donelo nam je dasku sa natpisom *Džes-si* i predalo je majci kao vojnu zastavu. Ona je ćutke naložila vatru u kaminu i pozvala Kat i Hepzibu, treću članicu njihovog trojstva. Stajale su oko kamina zajedno sa fratrima, a majka je teatralno bacila dasku u vatru. Posmatrala sam kako plamen guta slova. Ponekad se noću budim sećajući se toga, čak sam na to pomišlila i usred svog venčanja. Nije bilo sahrane ni pomena, samo taj trenutak za pamćenje.

Majka je nakon toga počela da kuva ručak fratrima, i to čini već trideset tri godine. Ona je takoreći opsednuta njima.

„Naše malo ostrvo moglo bi da potone u more, a ti ne bi ni trepnula“, reče Kat. „Koliko je prošlo otkad si bila ovde? Pet godina, šest meseci i nedelju dana?“

„To mi zvuči sasvim tačno“, rekoh. Moja poslednja poseta prilikom sedamdesetog rođendana moje majke pretvorila se u katastrofu biblijskih razmera.

Otišla sam sa Di, kojoj je tada bilo dvanaest godina, i poklonile smo mami predivnu pidžamu od crvene svile iz *Saksa*, u orijentalnom stilu, sa izvezenim kineskim zmajem na gornjem delu. Odbila je da je primi. I to zbog najglupljeg mogućeg razloga: zmaja, kojeg je naizmenično nazivala „zverju“, „demonom“ i „oličenjem moralnog posrnuća“. Rekla je da je svetu Margaretu iz Antiohije progutao Sotona u obličju zmaja. Zar zaista očekujem da spava u toj pidžami?

Kad je bila u takvom stanju, niko joj nije mogao protivrečiti. Zafrljačila je pidžamu u kantu za đubre, a nas dve smo se spakovale.

Kad sam poslednji put videla svoju majku, stajala je na tremu vičući: „Ako sad odeš, ne vraćaj se više!“ A Di, sirota Di, koja je samo želela da ima bar polunormalnu baku, bila je sva u suzama.

Toga dana Kat nas je odvezla na trajekt svojim terenskim kolima, sumanuto jureći blatnjavim ulicama ostrva. Neprestano je stiskala sirenu da razveseli Di, koja je plakala.

Sada me je Kat sa druge strane žice šaljivo prekorevala zbog mog dugog odsustva, odsustva koje sam vremenom zavolela i s ljubavlju negovala.

„Kako je Bene?“ upitah. Oklevala sam, pokušavajući da zane-marim osećaj da mi nešto visi nad glavom i upravo se sprema da padne.

„Dobro“, reče Kat. „Još prevodi svaku Maksovu misao.“

Uprkos sve većoj nervozici, morala sam da se nasmejem. Kati-na kćerka, kojoj je moralo biti već oko četrdeset godina, od rođenja nije bila „sasvim normalna“, kako je govorila Kat. Pravi-lan izraz glasi „mentalno zaostala“, ali Bene je takođe i neo-bično nadarena, i sklona neverovatno tačnim predosećajima. Ona jednostavno oseća stvari, saznaje ih iz vazduha pomoću nekih tajnovitih antena koje mi ostali nemamo. Pričalo se da je naročito vešta u tumačenju misli ostrvskog psa Maksa, koji je bio svačiji i ničiji.

„Pa, šta kaže Maks ovih dana?“

„Uobičajeno: 'Svrbe me uši. Svrbe me jaja. Zar stvarno mislite da ću vam doneti taj glupavi štap?'“

Zamišljala sam Kat u njenoj kući na visokim gredama, kao i sve ostrvske kuće. Bila je boje limuna. Gotovo sam je videla kako sedi za dugačkim stolom od hrastovine za kojim su ona, Hepziba i moja majka tokom godina očistile desetak hiljada plavih kraba. „Tri ostrvljanke“, zvao ih je moj otac.

„Vidi, zovem zbog tvoje majke.“ Ona pročisti grlo. „Moraš da dođeš da je vidiš, Džesi. Obavezno.“

Zavalila sam se na krevet, osećajući se kao šator kome je izvu-čen središnji stub i koji se polako ruši, dok mu krila lepršaju.

„Ali ona“, rekoh, „ne želi da dođem. Ona je...“

„Nemoguća. Znam. Ali ne možeš se praviti da nemaš majku.“

Skoro sam se nasmejala. Nisam se mogla pretvarati da ne-mam majku, kao što se ni more ne bi moglo pretvarati da nije slano. Moja majka je i dalje živela u meni. Ponekad mi je njen glas odjekivao u kostima i bukvalno me dizao sa zemlje.

Rekoh: „Zvala sam je da dođe kod mene prošlog Božića. Je li došla? Naravno da nije. Slala sam joj poklone za rođendan, za Dan majki – bez zmajeva, moram reći – a ona mi nije čak ni odgovorila.“

Bilo mi je drago što je Hju pod tušem i što me ne čuje. Goto-vo sam vikala.

„Njoj ne trebaju tvoji pokloni i telefonski pozivi – trebaš joj ti.“

Ja.

Zašto se sve uvek svodi na *mene*, kćerku? Zašto ne zove Maj-ka u Kaliforniji i ne gnjavi njega? Kad sam se prošli put čula s njim, saznala sam da je postao budista. Kao budista, sigurno će imati više strpljenja s majkom.

Zavladala je tišina. Čula sam cviljenje slavina i zatvaranje tuša.

„Džesi“, reče ona. „Zvala sam te... Zato što je juče tvoja majka odsekla sebi prst satarom. Desni kažiprst.“

Loše vesti uvek shvatam sa zakašnjenjem; čujem reči, ali ne i njihovo značenje. Neko vreme su visile u uglu sobe, ispod tavanice, dok se moje telo pripremalo. Pitala sam: „Da li je sad dobro?“

„Biće dobro, ali morali su da joj operišu ruku u bolnici u Maunt Plezentu. Naravno, dobila je jedan od svojih čuvenih napada i odbila da prenoći tamo, pa sam je sinoć dovela kod sebe. Sad je u Beninom krevetu, popila je lekove i spava, ali čim se probudi, tražiće da ide kući.“

Hju otvori vrata kupatila i oblak pare uplovi u sobu. „Jesi li dobro?“, upita me nečujno, a ja klimnuh glavom. Zatvorio je vrata, i čula sam kako otresa brijač o umivaonik. Tri puta, kao i uvek.

„Stvar je u tome što...“ Ket začuta i uzdahnu. „Vidi, reći ću ti iskreno. To nije bio nesrećan slučaj. Tvoja majka je otišla u manastirsku kuhinju i odsekla sebi prst. Namerno.“

Tek tada sam shvatila svu težinu, sav užas tog postupka. Shvatila sam da sam negde duboko u sebi godinama čekala da napravi neku ludost. Ali ne ovo.

„Ali zašto? Zašto je to učinila?“ Odjednom osetih mučninu.

„Teško je to objasniti, pretpostavljam, ali doktor koji ju je operisao rekao je da je možda povezano s nedostatkom sna. Nel nije dobro spavala danima, možda čak i nedeljama.“

Osetila sam snažan grč u utrobi, bacila telefon na krevet i projurila pored Hju, koji je stajao kraj umivaonika sa peškirom oko struka. Oblivena znojem, zbacila sam kućnu haljinu i nagla se nad toalet. Nakon što sam izbacila ono malo sadržaja svog stomaka, nastavila sam da u grčevima izbacujem vazduh.

Hju mi pruži hladnu, vlažnu krpu. „Žao mi je“, reče on. „Želeo sam sâm da ti kažem, ali zahtevala je da ona to učini. Nije trebalo da je pustim.“

Pokazala sam kroz vrata na krevet. „Samo malo da se smirim. Čeka me na vezi.“

On priđe krevetu i uze slušalicu, dok sam ja prislonila vlažnu krpu na zadnji deo vrata. Stropoštah se na fotelju od bambusa u spavaćoj sobi, čekajući da mi se grčevi u stomaku smire.

„Ovo joj je teško palo“, čula sam ga kako govori.

Majka je uvek bila, moglo bi se reći, vatreni vernik; terala je mene i Majka da ubacujemo novčiće u prazne bočice od mleka, za „pagansku dečicu“, a svakog petka palila je sveće *Svetog srca Isusovog* u visokim čašama i klečala na podu svoje sobe izgovarajući svih pet dekada krunice i ljubila raspelo na kojem se Hristova figura već izlizala od silne pobožnosti. Ali mnogi ljudi to rade. To ne znači da su ljudi.

Tek nakon očeve nesreće majka se pretvorila u Jovanku Orleanku – ali nije postala ratoborna, već sumanuto religiozna. Čak i tada sam je, međutim, smatrala poluluckastom, tek nešto malo

više nego izuzetno pobožnom. Kada je pak počela da nosi na prslučetu toliko bedževa sa likovima svetaca da je pri svakom koraku zveckala, da kuva fratrima ručak i ponaša se kao da je manastir njen, rekla sam sebi da je preterano revnosna katolikinja, opseduta spasenjem.

Prišla sam pružajući ruku da uzmem slušalicu, i Hju mi je dade. „Teško da je reč o nesanici“, rekoh Kat, prekidajući njen razgovor s Hjuom. „Konačno je poludela.“

„To da više nikad nisi rekla!“, brecnu se Kat. „Tvoja majka nije luda. Ona je samo izmučena. To nije isto. Vinsent van Gog je sebi odsekao uvo – misliš li da je *on* bio lud?“

„Da, zapravo mislim.“

„Pa, mnogi pametni ljudi smatraju da je i on bio samo *izmučen*“, reče ona.

Hju je još stajao kraj mene. Mahnuh rukom ne mogavši da se usredsredim dok mi tako stoji nad glavom. Vrteći glavom, ušao je u garderobu na drugom kraju sobe.

„A zašto je to moja majka izmučena?“, pitala sam. „Molim te, nemoj mi reći da je to zbog očeve smrti. Od tada su prošle trideset tri godine.“

Oduvek sam osećala da Kat zna nešto o majci što ja ne znam, da postoji neki zid iza kojeg se krije prostorija u koju nemam pristupa. Nije odmah odgovorila, i zapitah se hoće li mi možda sad to reći.

„Tražiš razloge“, reče ona. „A to ti neće pomoći. To neće promeniti ono što se dogodilo.“

Uzdahnula sam upravo u trenutku kad je Hju izašao iz garderobe u košulji dugih rukava zakopčanoj do vrata, belim boksericama i plavim čarapama. Stajao je stavlajući sat na ruku – i pućkao usnama.

Taj prizor je za mene bio gotovo cirkadijski – metodičan, svakodnevan, trajan – prizor kojem sam prisustvovala hiljadama puta bez trunke negodovanja, pa ipak, u ovom neobičnom času kad mi je problem s majkom bačen u krilo poput rasplakanog

deteta, osetila sam poznato nezadovoljstvo koje je u meni raslo cele zime. Obuzelo me je takvom snagom da mi se činilo kao da me je neko udario.

„Dakle“, reče Kat. „Dolaziš li ili ne?“

„Da, dolazim. Naravno da dolazim.“

Izgovorivši te reči, osetih ogromno olakšanje. Ne zato što ću otići kući, na Ostrvo čaplji, da razrešim tu grotesknu situaciju – to mi nije donelo nikakvo olakšanje, samo ogromnu strepnju. Ne, shvatila sam da to olakšanje potiče od činjenice da ću otići, *tačka*.

Sedela sam na krevetu držeći slušalicu u ruci, iznenađena i postidena. Jer, koliko god bilo strašno ono što se dogodilo majci, bilo mi je gotovo drago zbog toga. To mi je pružilo mogućnost da učinim nešto što do tog trenutka nisam ni znala da očajnički želim; razlog da odem. Valjan, opravdan, čak plemenit razlog da napustim svoj predivni pašnjak.

TREĆE POGLAVLJE

Dok sam silazila niz stepenice, Hju je pripremao doručak. Čula sam cvrčanje kobasica *Džimi Din* u tiganju još pre nego što sam ušla u kuhinju.

„Nisam gladna“, rekoh mu.

„Moraš da jedeš“, odgovori on. „Nećeš ponovo povratiti. Veruj mi.“

Kad god bi se dogodilo nešto neprijatno, Hju bi spremio obilan doručak. Činilo se da veruje u njegovu isceliteljsku moć.

Pre nego što je sišao, rezervisao mi je kartu u jednom pravcu do Čarlstona i otkazao prepodnevne pacijente da bi mogao da me odveze na aerodrom.

Sela sam da doručkujem, trudeći se da izbacim iz glave slike satare i prsta moje majke.

Frižider se otvorio i zatovorio s prigušenim, mekim zvukom. Posmatrala sam Hjuu kako razbija četiri jajeta. Stajao je kraj šporeta s lopaticom u ruci i okretao ih. Po ivici okovratnika padao mu je niz vlažnih smeđih kovrdža. Htedoh da mu kažem da treba da se ošiša, da izgleda kao ostareli hipik, ali sam oćutala, ili su mi reči jednostavno zamrle na usnama.

Zagledah se u njega. Svi su uvek zurili u Hjuu – u restoranu, pozorištu, knjižari. Hvatala sam njihove prikrivene poglede, naročito ženske. Imao je kosu i oči sočne boje jeseni, koja podseća na rog obilja i kukuruz, i predivnu jamicu na bradi.

Jednom sam u šali rekla da me, kad zajedno ulazimo negde, niko ne primećuje jer je on mnogo lepši, i on je tada osetio potrebu da mi kaže da sam i ja lepa. Ali istina je da Hjuu nisam ni do kolena. U poslednje vreme oko očiju su mi se pojavile sitne

bore, i ponekad hvatam sebe kako pred ogledalom prstima zatežem kožu na slepoočnicama. Otkad znam za sebe, kosa mi je bila divne kestenjaste boje, ali je sada prošarana sedim vlasima. Osećam kako me neka nevidljiva ruka lagano gura ka tajanstvenom prebivalištu žena u menopauzi. Moja prijateljica Rea već je stigla tamo, iako joj je tek četrdeset pet godina.

Hju je stario na neki mirniji način, njegova je lepota sazrevala, ali je ono najprivlačnije kod njega zapravo spoj inteligencije i ljubaznosti. To je, u početku, privuklo i mene.

Nagla sam se nad radnu površinu osetivši hladnu granitnu ploču pod laktovima, prisećajući se kako smo se sreli, jer mi je bilo *potrebno* da se setim toga. Da se setim *nas*.

Pojavio se na mojoj prvoj takozvanoj umetničkoj izložbi, priređenoj na rasklimatanoj tezgi koju sam iznajmila na buvljoj pijaci u Dekaturu. Tek sam bila diplomirala umetnost na koleđžu *Agnes Skot* i bila sam puna nerealnih maštanja o prodaji svojih umetničkih dela i o svojoj karijeri. Celog dana, međutim, niko nije ozbiljnije pogledao moje kutije, osim jedne žene koja je rekla da liče na „vitrinice“.

Hju, koji je tada bio na drugoj godini stažiranja u *Emoriju*,* došao je toga dana na buvlju pijacu da kupi povrće. Dok je prolazio kraj moje tezge, za oko mu je zapala kutija pod nazivom „Zaljubljene guske“. Bila je već stara, ali mi je, zapravo, bila najdraža.

Unutrašnjost sam oslikala poput viktorijanskog salona – tapete sa engleskim ružama i lampe sa abažurima ukrašenim resama – a zatim u nju ubacila somotom presvučenu sofou iz kućice za lutke i na jastuke zalepila dve plastične guske, postavljene kao da se ljube.

Ideju mi je dao novinski članak o divljem gusanu koji je tokom seobe ptica napustio jato zbog svoje ženke, koja je ostala povređena na jednom parkiralištu. Jedan službenik je našao

povređenu gusku i odneo je kod sebe da je izleči, a mužjak je nedelju dana lutao po parkiralištu tužno gaćući, sve dok službenik nije uzeo i njega k sebi. U članku je pisalo da su sada smešteni u jednoj „sobi“.

Isečak iz novina bio je zalepljen na spoljnu stranu kutije, a na vrh sam prikačila sirenu od bicikla, onu s trubicom, čiji je zvuk sličan gakanju guske. Manje od polovine ljudi koji su pogledali kutiju zaskvirali su tom sirenom. Smatrala sam da to govori nešto o njima, da su oni vedriji i otvoreniji od proseka.

Hju je prišao kutiji i počeo da čita članak, a ja sam pratila šta će učiniti. Stisnuo je trubu dvaput.

„Koliko tražite za nju?“, pitao je.

Oklevala sam, skupljajući hrabrost da zatražim dvadeset pet dolara.

„Da li je četrdeset dovoljno?“, pitao je, mašivši se za novčanik.

Nisam progovarala, zapanjena što je neko spreman da plati toliku sumu za zaljubljene guske.

„Pedeset?“, upita on.

I dalje sam ćutala. „Dobro, pedeset.“

Te večeri smo izašli. Četiri meseca kasnije smo se venčali. Godinama je držao „Zaljubljene guske“ na svom toaletnom stolu, a zatim ih prebacio na policu u svojoj radnoj sobi. Pre nekoliko godina zatekla sam ga za radnim stolom, kako pažljivo iznova lepi sve komadiće.

Jednom mi je priznao da mi je platio toliki novac samo da bih izašla sa njim, ali zaista je voleo tu kutiju, a to što je stisnuo sirenu *zaista* je govorilo nešto o njemu, nagoveštavalo onu stranu njegove ličnosti koju je malo ko poznavao. Svi su uvek zapažali njegov izvanredan intelekt, njegovu sposobnost analiziranja i raščlanjivanja, ali on je voleo i da se zabavlja i često su mu na pamet padale čudne ideje: *Mogli bismo da izađemo da proslavimo Dan nezavisnosti Meksika, ili bi možda radije na trku kreveta?* Proveli smo subotnje popodne na trci u kojoj

* Univerzitet u Atlanti. (Prim. prev.)

su takmičari pričvrstili točkove na krevete, i utrkivali se kroz centar Atlante.

Ljudi su takođe naslućivali i njegovu osećajnost. Još je plakao kad god bi neki pacijent oduzeo sebi život i tugovao zbog mračnih, sumornih daljina u koje se ljudi ponekad povlače.

Prošle jeseni, spremajući rublje, slučajno sam pronašla Hju-ovu kutiju za nakit u njegovoj fioci sa donjim rubljem. Možda nije trebalo to da činim, ali sela sam na krevet i pregledala je. U njoj su bili svi Diini mlečni zubi, sićušni i žuti kao zrna kukuruza, i nekoliko njenih crteža na njegovim receptima. Značka njegovog oca iz Perl Harbora, džepni sat njegovog dede, četiri para manžetni koje sam mu kupila za razne godišnjice. Skinula sam gumicu sa svitka hartije i pronašla svoju izgužvanu fotografiju sa našeg medenog meseca u planinama Blu Ridž, ispred kolibe koju smo iznajmili. Ostalo su bile kartice i porukice koje sam mu tokom godina napisala. Sve ih je sačuvao.

On je prvi rekao volim te. Dve nedelje nakon što smo se upoznali, čak pre nego što smo vodili ljubav. Doručkovali smo kraj prozora u jednom restoranu blizu *Emorija* kada mi je rekao: „Ne znam mnogo o tebi, ali volim te“, i od tog trenutka je bio nepokolebljiv. Čak i dan-danas, retki su dani kada mi to ne govori.

U početku sam neprestano žudela za njim, i ta nezajažljiva žudnja potrajala je sve do Diinog rođenja. Tek tada je počela da jenjava i postaje pitomija. Kao kod životinje dovedene iz divljine u toplu, mirnu sredinu u kojoj postaje spokojna, znajući tačno kada će dobiti sledeći obrok. Lov i iznenađenja nestaju.

Hju je stavio pred mene tanjir sa jajima i kobasicom. „Izvoli“, reče on.

Jeli smo zajedno, okruženi zidovima obojenim jutarnjom polutamom. Kiša je pljuštala niz oluke, a u daljini začuh kako se kapci nekog prozora s treskom zatvaraju.

Spustila sam viljušku i oslušnula.

„Na ostrvu, za vreme oluja, naši kapci na prozorima baš su ovako lupali“, rekoš, a oči mi se ispuniše suzama.

Hju prestade da jede i pogleda me.

„Majka bi tada prebacila stolnjak preko kuhinjskog stola i zavukla se ispod njega sa mnom i sa Majkom, i čitala nam pri svetlu baterijske lampe. Na donju stranu stola prikucala je raspelo u koje smo zurili ležeći na podu dok je ona čitala. To smo zvali 'skloništem od oluje'. Smatrali smo da smo u njemu bezbedni.“

Hju pruži ruku i rame mi skliznu ispod njegove miške, a glava mi se spusti uz sam njegov vrat usklađenim glatkim pokretima, starim koliko i naš brak.

Sedeli smo tako priljubljeni jedno uz drugo dok su se jaja hladila, a kapci na prozorima lupali, sve dok nisam počela da osećam ono prijatno stapanje naših života – u kojem nisam znala gde se završava njegovo rame, a gde počinje moja glava. Taj osećaj je bio sličan onome kad sam kao dete pritiskala prst uz očev. Tako priljubljeni, ličili su na jedan.

Odmakla sam se od njega i uspravila na barskoj stolici. „Ne mogu da verujem da je to uradila“, rekoš. „Bože, Hju, zar ne misliš da je treba smestiti u bolnicu?“

„Ne mogu to da kažem dok ne porazgovaram sa njom. Zvuči kao opsesivni poremećaj.“

Videla sam da Hju gleda u moje krilo. Uvila sam salvetu oko prsta, kao da pokušavam da zaustavim krvarenje. Odmotala sam je, zbunjena govorom svog tela kojeg nisam ni bila svesna.

„Zašto *prst?*“, pitala sam. „Zašto baš *prst?*“

„Za to ne mora postojati neki određen razlog. Takve su opsesije načelno iracionalne.“ Ustao je. „Vidi, hoćeš li da pođem sa tobom? Otkazaću sve obaveze. Idemo zajedno.“

„Ne“, rekoš, pomalo preglasno. „Znaš da nikad ne bi pričala sa tobom o tome. A moraš da misliš i na svoje pacijente.“

„Dobro, ali ne želim da se sama nosiš s tim.“ On me poljubi u čelo. „Pozovi Di. Reci joj kuda ideš.“